

Дервентджиин е имало почти при всѣко заселище, разположено край голѣмъ и важенъ проходъ (дервентъ). При такива проходи, дѣто е нѣмало близко заселище, турцитѣ сж заселвали жители отъ близки или далечни села, като имѣ сж давали извѣстни правдини, въ замѣна на които да вардятъ проходите. Тая длѣжностъ и привилегия сж минавали отъ баща на синъ. Въ епоса, както и за войниците, се срѣщатъ пѣсни, дѣто по липса на синъ или поради една или друга причини, неговото мѣсто се е заемало отъ дѣщеря или сестра. Това е било рѣдко изключение, но все пакъ говори за широкото разпространение на тоя институтъ, упражняванъ най-вече отъ българи. Въ военно-административно отношение близки на дервентджийския институтъ сж били мартолоситѣ, баждаритѣ и харбалиитѣ. Сжществена разлика между послѣднитѣ и дервентджиитѣ лежи въ това, че харбалиитѣ (отъ арабското харбъ=война, войнъ, копие) сж защищавали самото заселище, учрѣдени сж били за специални краища и въоръжени съ специални оржжия (кжси копия или дебели шишове). Съ правата на такива сж се ползували малко и изрично посочени заселища. Най-видни такива сж били Сливенъ и Котелъ.

Дервентджийството, както и останалитѣ клонове отъ войнишкия институтъ, не е самотитно турско. Пазенето на проходите у старитѣ българи, освѣнъ че е било частъ отъ административната организация на българскитѣ области, но и сжществена частъ на тѣхната планинска и въобще военна стратегия. Проходите, особно на Източния Балканъ, зорко сж се пазили и сж били силно укрѣпени прѣзъ българското царство.

Както въ българско, тѣй и въ турско врѣме, отъ пжтищата при Сливенъ за прѣзъ Балкана, прѣдметъ на особно внимание е билъ Демиркапийскитѣ (отъ Сливенъ за Свищовъ, Търново и Русе). Задачата на сливенскитѣ дервентджиин сж идването на турцитѣ е била да пазятъ тоя пжтъ срѣщу разбойници, които сж обирали и избивали пжтниците. Дервентджиитѣ сж прѣдупрѣдявали пжтниците денемъ чрѣзъ биене на тжпанъ, а нощемъ чрѣзъ паляне на огньове. И до днесъ мѣстността, отъ кждѣто сж се давали тия дервентджийски знакове, се нарича Тжпана или Даула (между